

CÀPSULA 9.

MIGRACIÓ AL MEDITERRANI

CÀPSULA 9.

MIGRACIÓ AL MEDITERRANI

Publicat i coordinat per
Servei Civil Internacional

Autoria
Luisa Faustini Torres

Correcció lingüística
Aula d'idiomes

Disseny i maquetació
Mireia Serrano

Lloc i data de publicació
Barcelona, desembre de 2021

En col·laboració amb
GRITIM-UPF (Interdisciplinary
Research Group on Immigration)

Amb el suport de

Ajuntament de
Barcelona

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Llicència

Objectius d'aprenentatge

Quines són les principals característiques de la migració al Mediterrani? Quins són els principals impulsors, polítiques i impactes a la regió, d'aquest tema tan estès, de tanta notorietat i tan polititzat? L'objectiu central d'aquesta càpsula és oferir una visió holística de la migració al Mediterrani, una visió diferent de la descrita habitualment per part dels mitjans de comunicació de masses i en els discursos polítics. Coneixerem els fluxos i les tendències migratòries, així com les polítiques desenvolupades per «combatre'ls» i «gestionar-los», especialment en el context de la Unió Europea i els seus estats membres. També analitzarem l'impacte d'aquestes polítiques i fomentarem una reflexió crítica entorn d'aquest tema. Finalment, prestarem especial atenció a les conseqüències que tenen aquestes polítiques sobre les condicions de vida de les persones migrants i/o refugiades.

CONEIXEMENTS

- Entendre els conceptes i dades bàsics relatius a les dinàmiques migratòries mixtes al Mediterrani.
- Conèixer les principals polítiques desenvolupades al Mediterrani al voltant del tema de la migració. Aprendre el funcionament de les polítiques de migració exterior de la UE (per exemple, l'acord UE-Turquia) i alguns dels seus efectes.

HABILITATS

- Analitzar i desenvolupar pensament crític sobre el tema de la migració al Mediterrani, i l'efectivitat de les polítiques migratòries i els seus efectes en la vida i els drets de les persones migrants i refugiades.
- Fomentar perspectives i narratives alternatives sobre la migració al Mediterrani.

 ACTITUDS

- Adoptar un punt de vista crític a l'hora d'analitzar les dades i les tendències de la qüestió migratòria i qüestionar les polítiques i discursos actuals.
- Comprometre's a promoure els drets i les veus de les persones migrants i refugiades.

La migració al Mediterrani: un fenomen històric o un problema polític?

La Mediterrània és una àrea especialment marcada per dinàmiques de migració complexes. Al llarg de la seva història els moviments de població hi han estat una constant, fins al punt de ser un component clau del seu passat cultural i socioeconòmic. En les últimes dècades, però, la migració s'ha convertit en un tema de gran rellevància social i política. Almenys des de mitjans dels anys noranta, i principalment a causa de l'augment de les restriccions a la migració legal, milers de persones creuen cada any el Mediterrani en embarcacions des de les costes del sud i de l'est i arriben a Europa sense la documentació requerida. La securització contínua¹, la politització i la criminalització de la migració l'han convertit en un gran «problema» polític que urgeix abordar. Aquesta transformació es va fer evident durant l'anomenada crisi migratòria del 2015, quan gairebé un milió de migrants que buscaven refugi a Europa, van intentar creuar el Mediterrani sense autorització, la qual cosa va provocar l'enfonsament d'un sistema de processament europeu que ja era fràgil.

¹ Hi ha molta bibliografia que coincideix que el fet d'haver convertit la migració —i en particular, la persona migrant— en una amenaça per a la seguretat, és la conseqüència d'aquest procés de securització (Bigo, 2000; Boswell, 2003; Gabrielli, 2011; Ferrer-Gallardo i Van Houtum, 2014).

Segons Bigo (2000), la securització és la capacitat de gestionar la inseguretat.

En aquest sentit, és la capacitat, principalment a través de l'articulació de discursos, de transformar un tema en una amenaça. Per a una explicació més completa del procés de securització, vegeu Buzan (1991).

És així com la migració al Mediterrani va passar de ser concebuda com un fenomen històric que venia de lluny i relativament habitual, a un sinònim de migració massiva irregular i desorganitzada. Expressions com «pressió migratòria» i «onades d'immigració» es van fer habituals, estenent la por, la desconfiança i una falsa idea d'invasió. Com a conseqüència, els estats mediterranis —especialment, però no de forma exclusiva, els septentrionals, que formen part de la Unió Europea— s'han bolcat a dedicar quantitats ingents de recursos financers i humans a «gestionar» i «solucionar» aquest «problema», generalment mitjançant la implementació de mesures més restrictives i de polítiques migratòries contraproduents.

Per tal de desgranar la realitat actual de la migració al Mediterrani i entendre-la millor, és important fer una ullada a conceptes i dades clau, amb l'objectiu de respondre les preguntes següents: Què és un migrant? Qui emigra al Mediterrani i per què? Quines són les principals polítiques implementades per la Unió Europea i els seus estats membres per gestionar la migració en aquesta zona, i quins en són els seus principals efectes?

CONCEPTES I DADES CLAU

[No hi ha cap definició comuna i **legal del concepte de «migrant» que estigui acceptada internacionalment**. Segons l'OIM, el terme «migrant» reflecteix «el que hom entén per una persona que s'allunya del seu lloc de residència habitual, ja sigui dins d'un país o a través d'una frontera internacional, de manera temporal o permanent, i per diverses raons» (IOM). En altres paraules, la majoria de les persones que són expertes en la matèria coincideixen que la definició abraça el concepte d'algú que canvia de país de residència, independentment del motiu de la migració o de la situació legal.]

En general, al Mediterrani, com a d'altres parts del món, la pregunta de qui és un migrant o quin tipus de persona migra és molt difícil de respondre. Quan es parla de migració al Mediterrani, el terme «migrant» pot referir-se a diferents tipus de persones en moviment: desplaçades internes, desplaçades internes que retornen, migrants internacionals d'entrada i sortida, i migrants que retornen. Aquest terme paraigua també pot fer referència a persones refugiades i sol·licitants d'asil que, tot i que entren en una categoria diferent reconeguda internacionalment, també poden acabar comptant com a migrants a causa de l'ambigüitat de la fina línia que separa aquestes categories (vegeu l'explicació sobre les categories mixtes a sota).

[D'acord amb la Convenció sobre els refugiats de 1951, es considera «persona refugiada» aquella que «a causa de la por de ser perseguida per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a un determinat grup social o opinió política, es troba fora del país corresponent a la seva nacionalitat i no pot o a causa d'aquesta por no està disposada a acollir-se a la protecció d'aquell país. També és aquella que, no tenint nacionalitat i trobant-se fora del país on abans tenia la residència habitual, no pot o a causa d'aquesta por no vol tornar-hi». A diferència del terme «migrant», l'estatus de «refugiat» és reconegut internacionalment, almenys pels països que han signat la convenció. Un **sol·licitant d'asil** és algú que demana protecció internacional, però encara no ha estat reconegut legalment com a persona refugiada; és a dir, algú que ha demanat aquest estatus, però encara no té una resposta definitiva en relació amb aquesta petició].

TENDÈNCIES, FLUXOS I RUTES

Les dades concretes relatives a la migració al Mediterrani, essencials per a l'elaboració de polítiques amb més fonament, sovint són complexes i difícils de rastrejar i recopilar. A més, la majoria de les dades disponibles es refereixen a la migració irregular Sud-Nord. A

causa de l'eficaç sistema de recollida de dades desenvolupat pels països europeus interessats a gestionar —i frenar— aquest tipus de moviments, és possible establir una idea relativament clara de la mida i naturalesa dels moviments migratoris irregulars cap a Europa, així com de les rutes utilitzades per les persones migrants per creuar el mar Mediterrani. En canvi, la majoria dels països del Sud no tenen els recursos i la capacitat per recaptar dades sobre altres tipus de moviments, una informació que podria ser crucial a l'hora de prendre decisions polítiques. Tot i que els moviments irregulars pel Mediterrani no expliquen tota la història de la migració en aquesta àrea —ni tan sols la de la migració irregular—, en són amb diferència la cara més visible.

Yearly irregular arrivals (2008-2021)

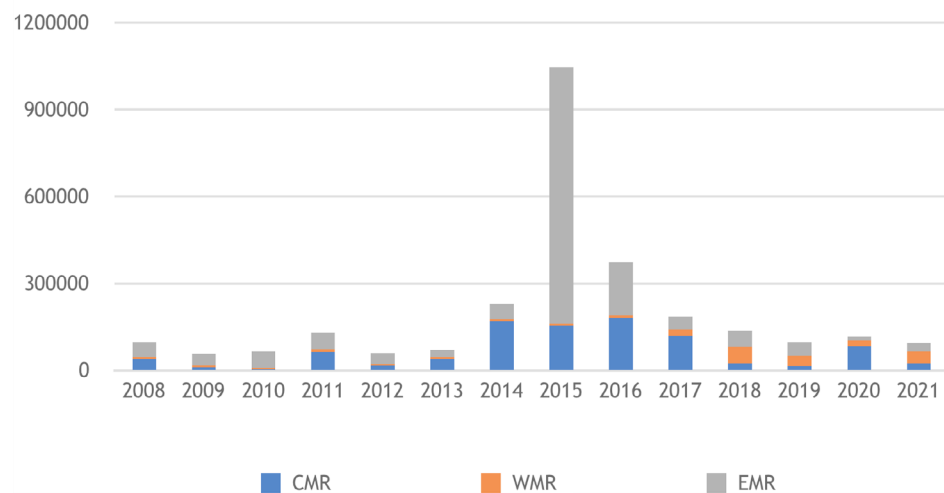

Figura 1

Arribades irregulars anuals (2015-2021).

Font: representació dels autors de dades de la Unió Europea i Frontex. Dades disponibles fins al setembre de 2021. Ruta pel Mediterrani central (CMR), Ruta pel Mediterrani occidental (WMR) i Ruta pel Mediterrani oriental (EMR).

Encara que la premsa i els discursos polítics ens facin pensar el contrari, les tendències migratòries irregulars al Mediterrani han estat relativament constants en els darrers tretze anys aproximadament, més com a realitat que com a emergència o crisi. Amb l'excepció del període que conté els anys de l'anomenada «crisi migratòria» (2014-2016), quan gairebé un milió de migrants van intentar arribar a les costes europees, les xifres totals s'han mantingut relativament estables (cosa que es pot veure clarament comparant el 2008 amb el 2021). Això no vol dir, per descomptat, que les tendències siguin invariables, ja que els fluxos i les rutes poden canviar ràpidament en resposta als esdeveniments polítics o socials, incloses les noves polítiques migratòries posades en marxa pels diferents països.

Destaquen tres vies principals de migració indocumentada a través del Mediterrani: (a) la «Ruta del Mediterrani occidental», que cobreix rutes des del nord d'Àfrica —sobretot el Marroc i Algèria— fins a Espanya; (b) la «Ruta del Mediterrani central» (CMR), des del nord d'Àfrica —en especial Líbia i en molt menor mesura Tunísia, Algèria

i Egipte— fins a Itàlia i Malta (a menor escala), i (c) la Ruta del Mediterrani oriental, vinculant principalment Turquia amb Grècia. Tant les rutes occidentals com les centrals connecten algunes de les regions més pobres i riques del món, i se sap que són especialment concorregudes, malgrat els riscos que comporta (Fargues i Rango, 2020). La ruta oriental va dominar durant la «crisi migratòria» l'any 2015, però l'entrada en vigor de l'acord UE-Turquia (vegeu el quadre 1 a continuació) va provocar que les xifres tornessin als nivells anteriors a la «crisi».

Els canvis en el volum i les rutes de la migració irregular són sobtats i solen produir-se com a reacció als diferents riscos, obstacles (detenció, detenció i deportació) i oportunitats (condicions meteorològiques i possibilitats de rescat) que es poden trobar. Així mateix, els migrants continuen adaptant les rutes a les polítiques posades en marxa pels països de la UE del sud i l'est de la Mediterrània.

Les nacionalitats dels qui emigren per cada ruta també varien considerablement. El 2021 les tres nacionalitats més habituals eren les següents:

Top nationalities per route

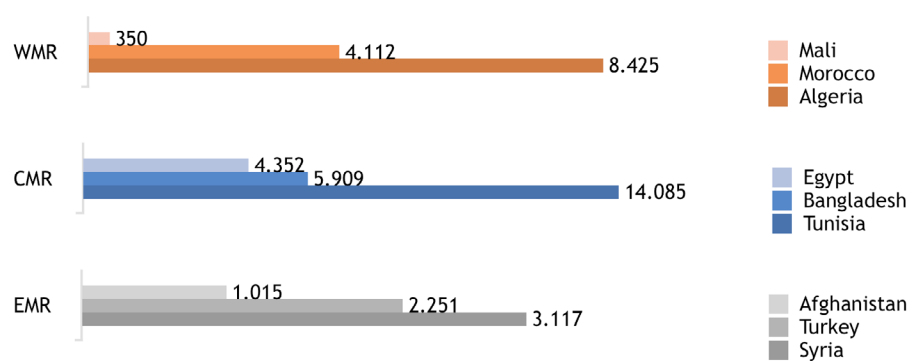

Figura 2
Nacionalitats més habituals per ruta. Font: Frontex, 2021

Aquestes xifres no ens haurien de fer pensar que tots els països mediterranis experimenten els mateixos nivells de moviments, ni que aquestes xifres són les més significatives, almenys en nombres bruts. Si bé el Marroc, Algèria i Tunísia es poden considerar els principals països d'origen, Líbia continua sent una destinació important, malgrat el caos polític i la migració interna. Els moviments també s'originen en altres llocs del continent africà i de l'Orient Mitjà. De fet, tot i que sovint l'atenció recau en els tres corredors migratoris principals esmentats anteriorment, les rutes de migració solen ser molt més llargues i complexes (vegeu la figura 3).

El més important, i contràriament al que es retrata als mitjans i com a part del discurs polític, la majoria de persones migrants i refugiades no abandonen la seva regió (Orient Mitjà o Àfrica). En el cas de la migració africana, es considera que els moviments intracontinentals representen al voltant d'un 75 %, mentre que només un 25 % dels moviments acaben a Amèrica, Àsia o Europa (Puig, 2021). Finalment, cal destacar que també els casos de migrants que utilitzen el mar Mediterrani per anar-se'n a Europa són minoritaris, ja que la majoria encara hi arriben amb avió i entren al continent per aeroports amb visat en vigor. Igualment, tot i que les enquestes suggereixen que un gran nombre de persones africanes aspiren a emigrar a Europa, només una minoria d'aquelles que ho planegen aconseguiran satisfer aquest desig.

MOTORS MIGRATORIS I FLUXOS MIXTS

Un altre tema important té a veure amb les causes dels moviments poblacionals pel Mediterrani. Per què la gent emigra? Quins són els principals motors de la migració —també coneguts com a factors d'impuls— a la regió?

Segons estudis recents, els principals motius de la migració al Mediterrani són la feina, la família i els estudis. Tanmateix, quan es tracta de migracions irregulars cap a Europa, especialment travessant el Mediterrani amb vaixell, els principals motius semblen ser la fugida dels conflictes, la inseguretat política i la persecució. En aquest sentit, sembla que la majoria de les persones que intenten arribar a sòl europeu de manera irregular consideren que la seva vida als seus països d'origen i/o de trànsit és en perill, la qual cosa fa que una gran part d'elles siguin refugiades o potencials sol·licitants d'asil. A més, mentre que els factors econòmics estructurals dels països d'origen poden explicar les tendències migratòries a mitjà i llarg termini en aquesta àrea, els canvis sobtats (tant en el nombre com en la composició dels grups migratoris), com ara els observats el 2015-2016, solen estar relacionats amb esdeveniments i contextos polítics, com ara el conflicte a Síria.

En conjunt, una de les principals característiques de la migració al Mediterrani és la prevalença de fluxos migratoris mixts. A causa de l'elevada interdependència dels motius, pot ser difícil desentranyar els motius pels quals les persones emigren, i en particular determinar si el seu cas és de migració forçada o econòmica (quelcom que les

autoritats estatals tenen moltes ganes de fer). Això no obstant, les raons que empenyen les persones cap a una ruta migratòria sovint se superposen, i els viatges migratoris solen ser complexos. A més, aquesta superposició pot succeir des del principi, o canviar al llarg del trajecte a causa de la violència o els abusos que pateixen durant el trànsit, en països com Líbia o Turquia.

En altres paraules, encara que una persona migrant hagi iniciat el seu trajecte a la recerca de feina, pot ser que acabi demanant asil a Europa a causa d'haver estat exposada a situacions de treball forçat, violència i tot tipus de violacions dels drets humans durant el seu viatge (Centre de Recerca Econòmica i Social, 2017). Aquesta situació es deu a la manca general de visats humanitaris i mitjans per tramitar una sol·licitud d'asil fora d'Europa. Els visats temporals o altres tipus de visats de treball també són escassos i, com a conseqüència, les persones migrants, sigui quin sigui el motiu de la seva migració, no troben altra opció que creuar el Mediterrani en una embarcació i intentar entrar a Europa sense la documentació adequada, tot i que això suposi un gran risc per al seu benestar i supervivència.

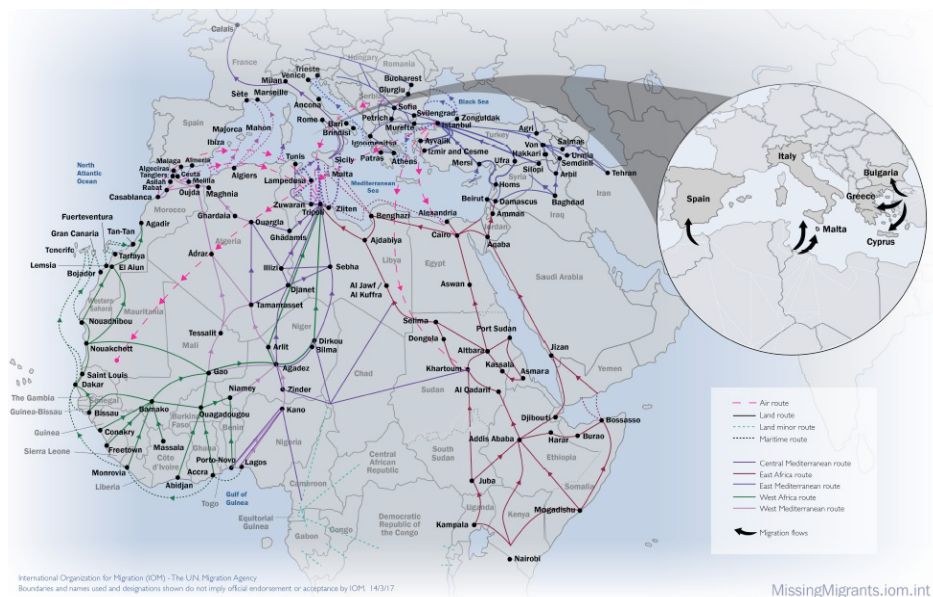

Figura 3
 Migració mixta a Europa.
 Font: OIM

Gestió migratòria al Mediterrani: l'externalització de les polítiques migratòries de la UE i els seus impactes

La migració al Mediterrani continua sent un concepte molt polèmic que implica una multiplicitat d'actors amb diferents discursos, postures i interessos. Estem referint-nos aquí als països d'origen/destinació, organitzacions de la societat civil, migrants i organitzacions internacionals. La Unió Europea (UE), juntament amb els seus estats membres, han estat els principals actors interessats a «gestionar» i «controlar» la migració al Mediterrani (Aragall, 2018). Durant la dècada dels noranta en concret, en un context marcat per l'auge dels discursos antiimmigració i la contínua securització del fenomen migratori (Boswell, 2013), la UE i els seus estats membres van iniciar un procés d'externalització de la política migratòria. En les últimes dècades, el desenvolupament i la implementació de les polítiques migratòries exteriors de la UE s'han convertit en el principal mecanisme a través del qual la UE tracta els fluxos migratoris que venen d'aquesta àrea o la travessen, transformant i condicionant la gestió de la migració en aquest espai geogràfic.

En definitiva, l'objectiu principal d'aquestes polítiques és impedir que les persones potencialment migrants —especialment les migrants irregulars i «no desitjades» dels països del Sud— abandonin els seus països d'origen i arribin a sòl europeu (Guiraudon, 2001), on seria molt més difícil expulsar-les. L'objectiu principal, per tant, és gestionar els fluxos migratoris però no per mitjà del control de les fronteres, sinó fent que la frontera en si estigui més lluny del territori de la UE. El *modus operandi* és senzill: «abans de venir i deixar-los entrar, millor no deixar-los sortir» (Zapata-Barrero, 2013).

Així, el procés d'externalització comporta delegar part de les competències i competències dels estats membres a d'altres actors que tenen diferents papers en el control de fronteres i migratori. D'una banda, consisteix en l'«europeització» de les polítiques migratòries que ara s'estan desenvolupant en l'àmbit polític de la UE. D'altra banda, i el que és més important, implica l'externalització del control de la migració als països mediterranis d'origen i trànsit de migrants. De fet, el procés d'externalització pot pressuposar un projecte de «col·laboració» i «responsabilitat compartida» entre la UE

i tercers països de la regió (Boswell, 2003). No obstant això, els crítics subratllen que és més probable que la UE canviï la càrrega que no pas que la comparteixi amb els països del sud i l'est del Mediterrani (Yildiz, 2016, p.81). D'aquesta manera, tant el cost com els riscos acabarien sent molt més elevats per a tercers països que per als estats membres de la UE.

Dins del procés d'externalització, **dos enfocaments principals** es poden distingir pel que fa a la lògica operativa i els objectius, les polítiques i les pràctiques implicades, així com els reptes i preocupacions que s'hi associen:

Quadre 1.

L'acord UE-Turquia
[L'acord UE-Turquia, presentat el 18 de març de 2016, és un exemple especialment il·lustratiu de com funciona el procés d'externalització. Després del pic d'arribades per la ruta del Mediterrani oriental el 2015, l'acord pretenia tancar les rutes marítimes i terrestres cap a Europa des de Turquia i posar fi així a l'anomenada «crisi migratòria». A canvi d'un paquet d'ajuda per a un total de sis mil milions d'euros i la promesa de negociar la liberalització de visats per a la seva ciutadania, així com de reobrir la qüestió de la pertinença a la UE, el govern turc es va comprometre a recuperar totes les persones considerades «noves migrants», i també les sol·licitants d'asil que arribessin irregularment a les costes gregues. A més, almenys sobre el paper, per cada siríà que tornés a Turquia, un altre seria reinstal·lat a la UE des de Turquia (Pace, 2016). A la pràctica, però, el govern turc s'ha compromès essencialment a controlar les fronteres de la UE a l'exterior, seguint la lògica bàsica de l'externalització d'acord amb la qual és millor impedir les arribades que recórrer a les expulsions. Aleshores, diverses ONG i gent de l'acadèmia van denunciar l'acord com un pla que permetia a la UE rebutjar les persones refugiades de fora i externalitzar les seves obligacions amb Turquia (Migreurop, 2016). El més important és que també van subratllar que l'èxit de l'acord en la reducció d'arribades no va estar relacionat amb l'externalització del control, sinó amb la interiorització d'espais d'excepció dins de la UE, concretament, les illes gregues que s'han convertit en centres de detenció a l'aire lliure (Garcés-Mascareñas 2020).]

	Control remot	Causes fonamentals
Lògica operativa i objectius	<p>Enfocament basat en la seguretat, a curt termini i reactiu, que té com a objectiu principal frenar i controlar els fluxos migratoris mitjançant l'«externalització de les eines tradicionals de control» (Gabrielli, 2011; Gammeltoft-Hansen, 2006).</p> <p>Els principals mecanismes d'execució d'aquestes polítiques són el control directe (impedir físicament que les persones segueixin el seu viatge migratori) i la dissuasió (persuadir-los d'entrada a no iniciar el viatge).</p>	<p>Estratègia preventiva i a llarg termini que pretén modelar la decisió de les persones que es volen traslladar, influint entre d'altres en la seva destinació, mitjançant la millora de les condicions de vida als països d'origen (Boswell, 2003; Brochmann, 2004).</p> <p>La visió principal d'aquest plantejament és que l'emigració té causes estructurals tant polítiques com econòmiques i, per tant, el procés de democratització i desenvolupament dels països d'origen és clau per posar fi a les causes de la immigració no desitjada i irregular.</p>
Polítiques, pràctiques i eines	<p>El control i la reducció dels fluxos migratoris es duu a terme principalment mitjançant l'augment dels mètodes de control policial —incloent el control de fronteres, per exemple, patrulla conjunta amb Frontex—, la construcció de centres de detenció, sistemes de processament en alta mar, controls de visats abans de la sortida, acords de readmissió, normes de tercers països. Es posa gran èmfasi en la lluita contra el tràfic de persones.</p> <p>S'ofereix suport en forma de recursos materials i econòmics, i s'impulsa la creació de capacitats als països d'origen i de trànsit al Mediterrani.</p>	<p>Les polítiques i pràctiques d'aquest enfocament tenen com a objectiu abordar els motors de migració: l'ajuda al desenvolupament, les polítiques de promoció de l'estabilitat i la democratització, la protecció de les persones refugiades i la prevenció de conflictes (Stock et al, 2019).</p> <p>Això es realitza principalment mitjançant ajuts financers, cooperació econòmica i inversió directa als països d'origen. Tanmateix, també implica polítiques que tenen com a objectiu maximitzar els beneficis de la migració que reverteixen en desenvolupament, mitjançant polítiques de retorn i remeses.</p>
Reptes i inquietuds	<p>Aquest enfocament no només es considera ineficaç, en el sentit que no redueix els fluxos ni conté les persones migrants com s'esperava, sinó que produeix un seguit d'efectes «col·laterals».</p> <p>És especialment preocupant la inclusió d'un paper humanitari en el control de les migracions al Mediterrani, és a dir, el fet que el control migratori s'estigui justificant pel seu potencial de salvar vides humanes, la qual cosa serveix per legitimar les polítiques de securització.</p>	<p>La principal preocupació aquí és que més desenvolupament no significa necessàriament menys migració; al contrari, fins i tot podria provocar més migracions a curt termini (l'anomenada «gepa migratòria»). El mateix pot passar amb la democratització en la mesura que pot comportar una major inestabilitat a curt termini, i per tant, més migració («gepa de persones refugiades»).</p> <p>A més, és especialment preocupant que l'ajuda al desenvolupament sigui condicional i depengui de la col·laboració en el control migratori (condicionalitat migratòria). Això pot comportar un canvi de prioritats i pot impedir que l'ajuda arribi a qui realment ho necessita.</p>

En l'actualitat, l'element extern de la política migratòria de la UE està ben integrat, i és probable que segueixi sent el marc principal per fer front als fluxos migratoris a la regió mediterrània en un futur proper. Això es podria considerar problemàtic per diverses raons.

² Vegeu [Conclusions del Consell de Tampere 1999](#)

En primer lloc, tant les persones expertes com les ONG destaquen que la UE ha prioritzat un enfocament de control remot securitzat en lloc d'aplicar l'anomenat *enfocament integral*², la qual cosa és un indicatiu que les polítiques migratòries són un reflex de les prioritats de seguretat interna i externa de la UE. Això es desprèn de l'anàlisi del pressupost assignat a Frontex (l'Agència Europea de la Guàrdia de Fronteres i Costes, encarregada de nombroses operacions a la Mediterrània, i de «gestionar» la migració a la regió), que va passar dels 6 milions d'euros el 2005 a més de 450 milions el 2020.

En segon lloc, i a part de no aplicar-se com s'havia promès, l'enfocament de les causes de base no canvia el paradigma de la gestió de la migració. En ambdós enfocaments, la idea subjacent és que les persones haurien de romandre als seus països d'origen (o almenys la població pobra i no qualificada). Sense canviar aquesta mentalitat, és molt poc probable que la UE regularitzi la migració i permeti la creació de rutes segures. Com a tal, tot i que existeixen dos enfocaments, l'objectiu final de tots dos és impedir la circulació de les persones. A més, i encara més preocupant, és el fet que, tot i ser una política restrictiva, l'enfocament de les causes de base pot servir en última instància com una mera eina discursiva per legitimar majors nivells de control.

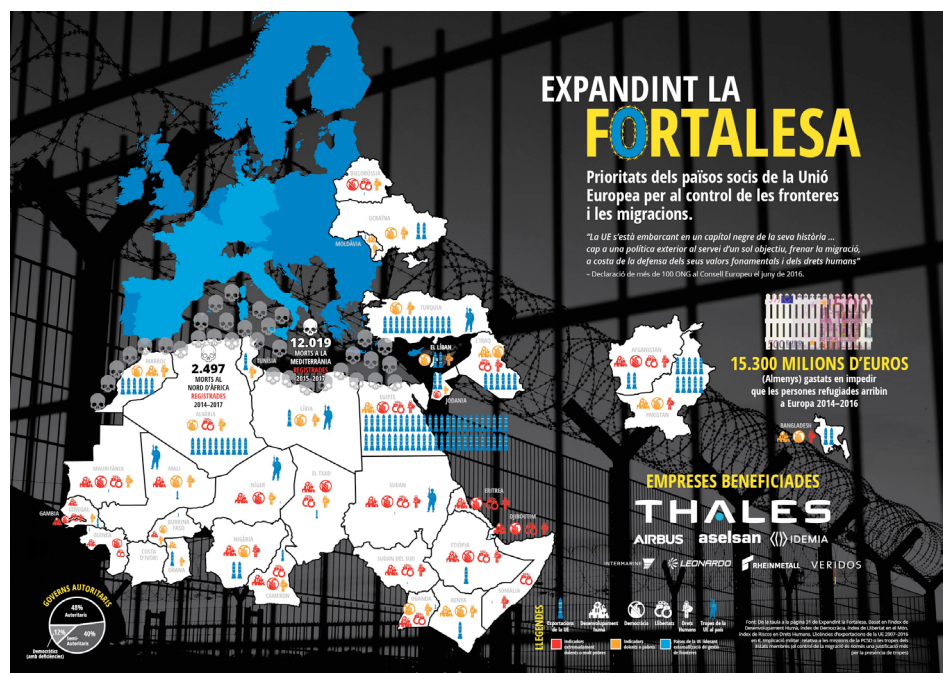
En tercer lloc, en la mesura que la migració irregular ha arribat a ser vista com un problema de seguretat a Europa, també s'hi ha convertit arreu del Mediterrani. Els països de la regió estan convergint al voltant d'una visió de la migració irregular com a delictes, i com una cosa que s'ha de combatre a través de l'arrest, la detenció, la deportació i una sèrie de tàctiques de control. A més, els països de la regió apliquen progressivament polítiques migratòries més estrictes per complir amb les demandes de la UE. Al nord d'Àfrica, per exemple, la restricció dels visats ha augmentat considerablement des de la dècada dels setanta, passant del 69 % el 1973 al 83 % el 2013 (Flahaux i de Haas, 2014).

Finalment, s'estan impulsant i ampliant les polítiques de migració exterioritzada fins i tot després que s'hagi demostrat que, a banda de no frenar el volum global de la migració irregular —que era un dels principals objectius de l'externalització—, produeixen resultats negatius en termes de llibertat de moviment i de drets i condicions de vida de les persones migrants i refugiades. Això s'explica amb més detall a continuació.

A més, també es creu que aquestes polítiques són contraproductives i s'autoperpetuen. Fins i tot es veu la imposició d'un règim migratori més estricte amb una política de visats com a nucli, com una de les causes de l'augment dels fluxos irregulars, amb totes les conseqüències que això implica. Les travessies en embarcacions, per exemple, es van identificar per primera vegada després que les polítiques de visats de la UE es comencés a aplicar al Marroc. És a dir, amb la intensificació de l'ús de la regulació de visats i els acords de deportació, combinat amb l'augment de l'aplicació de les fronteres i el tancament de rutes als països d'origen i trànsit, les persones migrants s'enfronten a dificultats insuperables per creuar fronteres d'una manera independent, regular i segura. Per tant, es pot argumentar que si les persones migrants no tenen els mitjans legals per entrar a la UE, acabaran optant per fer-ho de manera irregular, cosa que finalment es pot utilitzar per justificar un enduriment encara més significatiu del control migratori.

Una altra conseqüència potser menys evident de l'externalització és que, cooperant amb els països del Mediterrani en la lluita contra la migració, és probable que la UE estigui alimentant l'autoritarisme i els conflictes en aquesta àrea i potenciant els motius de la migració que pretenia abordar d'entrada. La majoria dels països de la regió mediterrània són règims autoritaris o híbrids: un 48 % són autoritaris, un 12 % són democràtics amb defectes i un 40 % són semiautoritaris (Akkerman, 2018), amb nivells baixos d'estat de dret i de compliment dels drets humans (vegeu la figura 4). El fet que la UE depengui en gran mesura de la seva cooperació per controlar els fluxos migratoris proporciona a aquests règims recursos tant materials com simbòlics per augmentar el seu poder i socavar les forces democràtiques de canvi que existeixen en aquests països.

Figura 4
Països prioritaris de la UE per al control de fronteres i migracions. Font: Akkerman, 2018

Tenint en compte l'anterior, l'externalització de les polítiques migratòries de la UE es podria considerar, en conjunt, un cercle viciós que té més possibilitats de perpetuar el fenomen de la migració irregular que d'eradicar-lo.

EL COST HUMÀ DE L'EXTERNALITZACIÓ

Quines són les repercussions de les polítiques migratòries exteriors de la UE i on se'n poden observar els efectes adversos?

La criminalització de la immigració i les persones migrants, i l'auge del tràfic professional. Com s'ha esmentat anteriorment, aquest increment del control comporta que les persones que volen creuar les fronteres legalment hi tinguin moltes dificultats. Com a conseqüència, cada cop és més freqüent que recorrin a altres solucions. Es poden observar dues conseqüències principals d'aquesta situació: d'una banda, la criminalització de la migració; de l'altra, un mercat professional emergent de contrabandistes que es beneficien cada cop més d'aquesta política tan restrictiva. És important subratllar que no només es criminalitza la migració Sud-Nord com a part d'aquest procés; sinó també la migració regional Sud-Sud. Més enllà d'afectar els fluxos cap a Europa, s'ha constatat que aquestes polítiques són especialment perjudicials pel que fa a la mobilitat dins del continent africà (Gabielli, 2011). Tot i que s'ha prestat més atenció a la migració Sud-Nord, la mobilitat regional és un fenomen especialment complex, i la mobilitat intraafricana és més important en termes quantitatius que el moviment cap a la UE (Flahaux i de Haas, 2014). En aquest sentit, la circulació dins del continent pot veure's amenaçada quan moltes rutes migratòries estan tancades indiscriminadament, i queden «representades com a camins cap a Europa» (Casas-Cortes et al., 2014, p.15).

Augment del nombre de morts de migrants. Tot i que pot ser difícil rastrejar un vincle causal entre el nombre creixent de morts i les polítiques de la UE, instàncies que es dediquen a la investigació argumenten que les polítiques migratòries implementades per la UE incideixen en el risc de mort de les persones migrants que creuen el Mediterrani (Fargues i Di Bartolomeu, 2015). Això es deu en gran part al fet que, davant l'augment del control i la vigilància a les fronteres, les persones migrants —i traficants— opten per agafar rutes més llargues i perilloses per tal de superar obstacles, evitar controls i arribar a les seves destinacions. De fet, el mar Mediterrani és actualment la ruta migratòria més mortal del món, i representa més de la meitat de totes les morts mundials

registrades pel Missing Migrants Project entre 2014 i 2018, un conjunt de 17.919 dones, homes i nens (IOM, 2020). Només durant els vuit primers mesos del 2021, es van registrar 1.353 morts a la regió, sent la ruta del Mediterrani occidental la més mortal (Missing Migrants Project, 2021). A més, la manca actual de capacitat de recerca i rescat contribueix que la taxa de mortalitat sigui la més alta mai registrada. No obstant això, cal assenyalar que, malgrat que aquestes xifres ja són elevades, la manca d'accés a dades fiables i el fet que la majoria de cossos es perdin al mar, fan que les estimacions de morts al mar fins i tot no estiguin informades.

Amenaça als drets de les persones refugiades i migrants. L'externalització de la política migratòria provoca moltes violacions dels drets humans i té un impacte negatiu en la protecció i el benestar de les persones refugiades en conjunt. En primer lloc, aquestes polítiques representen una violació del dret a abandonar qualsevol país, inclòs el propi, establert per l'article 13(2) de la Declaració Universal dels Drets Humans de 1948. En segon lloc, l'externalització té un impacte negatiu en la protecció de les persones refugiades des de diferents prismes. La intercepció de vaixells que transporten persones immigrants per part de Frontex, per exemple, és una violació del principi de no-devolució i un mitjà per eludir el règim de protecció de les persones refugiades establert per la legislació de la Comunitat Europea (Trauner, 2011).

Diverses ONG i activistes dels drets humans han denunciat el retorn forçat de persones migrants rescatades al mar cap a llocs insegurs com Líbia, on s'enfronten a nivells terribles de violència (segrest, tortura, treballs forçats, agressions sexuals, etc.) i detencions arbitràries, la qual cosa suposa una violació del dret internacional marítim, humanitari i de les persones refugiades (MSF, 2021). Finalment, amb els acords de readmissió de la UE (EURA)³, la protecció d'aquelles persones que són sol·licitants d'asil s'està externalitzant a països menys liberals en els quals els seus drets podrien estar en perill (Lavenex, 2006). Els EURA són especialment problemàtics, ja que el seu ús podria provocar deportacions massives i *devolucions regionals*⁴ (Trauner i Demiel, 2013). Tenint en compte tot això sembla que, per «desfer-se» de les persones migrants i sol·licitants d'asil, Europa està fent la vista grossa davant de tot un seguit de violacions dels drets humans.

³ Per a més informació, i per accedir a una llista dels països de la UE que han establert un acord de readmissió

⁴ Això passa, per exemple, quan el Marroc readmet membres de la ciutadania que no són nacionals i els retorna a un altre país africà, com ara Mauritània, que retorna els immigrants a Mali, que no és necessàriament el país de nacionalitat de la persona que retorna.

Criminalització i persecució de l'ajuda humanitària. Recentment, els esforços de solidaritat centrats en les persones migrants i refugiades al Mediterrani (principalment proporcionats per ONG de cerca i rescat) han estat perseguits i criminalitzats obertament per la UE, especialment per països del sud de la Mediterrània com Espanya, Malta, Itàlia i Grècia, posant en perill la capacitat de les organitzacions de la societat civil de dur a terme la seva tasca de defensa dels drets i del benestar de les

persones migrants a la regió. Després de la cancel·lació de l'operació Mare Nostrum per part del govern italià l'any 2014 i la seva substitució per operacions de Frontex, la responsabilitat de salvar vides al mar està sent assumida principalment per ONGs de salvament marítim com Open Arms, Sea Watch i Metges Sense Fronteres, així com activistes individuals com Helena Maleno (Novact, 2019). La seva persecució sistemàtica per part de les forces estatals és especialment preocupant, ja que es tracta d'entitats que garanteixen la protecció dels drets i la vida de les persones migrants i refugiades. Igualment preocupant és la cooperació de la UE amb grups armats que han estat acusats de crims contra la humanitat, com ara la guàrdia costanera de Líbia, (MSF, 2021). Malgrat aquestes circumstàncies, les organitzacions —i les persones— de la societat civil continuen implicant-se en la seva tasca i sensibilitzant sobre la situació de la migració al Mediterrani amb l'objectiu, no només de salvar la vida de les persones migrants i defensar-ne el benestar, sinó també de difondre perspectives alternatives que, en lloc de posar el focus en la seguretat i el control, el situïn en la solidaritat i els drets humans.

UN NOU PARADIGMA PER A LA GESTIÓ DE LA MIGRACIÓ AL MEDITERRANI

En conjunt, l'externalització de la política migratòria de la UE es pot considerar un règim de gestió de la migració dur i ineficaç, que, sense esmentar els seus molts efectes directament negatius, no impedeix els fluxos migratoris —irregulars— cap a Europa ni millora la seguretat o el benestar de les persones migrants als seus països d'origen. De fet, l'enfocament actual està molt lluny d'aportar solucions definitives o sostenibles a les demandes i reptes relacionats amb el moviment de pobles al Mediterrani en tota la seva complexitat. A més, la difusió del discurs de l'odi i els discursos antiimmigrants per part dels partits d'extrema dreta, els mitjans de comunicació i fins i tot les institucions estatals atorguen una legitimitat contínua a aquestes polítiques i en minimitzen els efectes adversos. En conseqüència, moltes veus —sobretot de la societat civil i de les mateixes persones migrants— subratllen la necessitat d'anar més enllà d'un model tan centrat en l'estat i tan restrictiu, que consideren insuficient per abordar el tema de la migració al Mediterrani en tota la seva complexitat. Proposen dirigir-se cap a un model realment regional i de caràcter ascendent, és a dir, que col·loqui al centre les necessitats i el benestar de les persones migrants i refugiades. A més, les ONG reclamen el respecte del dret internacional pel que fa a les persones refugiades, i la disposició de rutes segures i legals per a la migració a la regió.

ACTIVITAT D'AUTOAPRENTATGE

1. Observeu el mapa següent, elaborat per Frontex (anàlisi de riscos de Frontex per al 2021), sobre les rutes i els fluxos migratoris al Mediterrani. A continuació, aneu a Google (o qualsevol altre motor de cerca de la vostra preferència). A la barra de cerca, escriviu «Migració al Mediterrani» i trieu l'opció «Imatges». Estudieu atentament les imatges que hi apareixen: què tenen en comú? Amb aquestes imatges i mapes a mà, reflexioneu sobre el que heu vist, tenint en compte el que heu après en aquesta càpsula.

- Què mostren aquestes imatges i què amaguen?
- Per què és problemàtic representar la migració i les persones migrants d'aquesta manera?
- Com creieu que afecten aquestes imatges en la formació de l'opinió pública i l'elaboració de polítiques públiques?
- Qui es beneficia d'aquest tipus de representació?

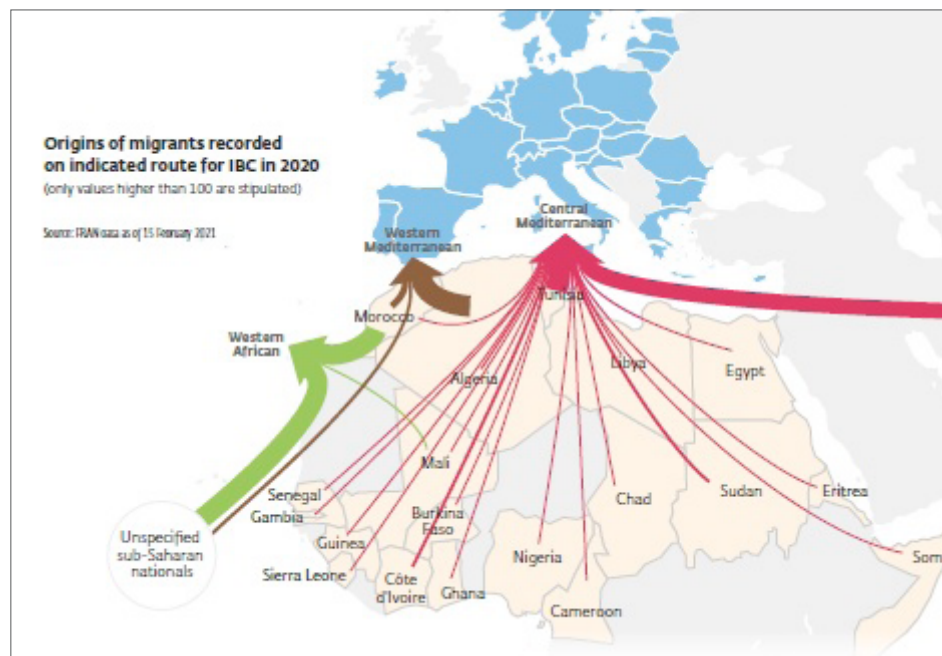

Figura 5.
Rutes cap a Europa.
Font: Frontex.

2. Ara us convidem a reflexionar sobre com podríem construir un escenari diferent.

- Què creieu que es podria fer per canviar aquest tipus de representació?
- Quin tipus d'informació, polítiques públiques i eines podrien ser útils per oferir una imatge més acurada de la migració al Mediterrani?
- A quins grups d'interès s'hauria de dirigir per canviar el discurs actual sobre la migració: els mitjans de comunicació, els responsables polítics i/o el públic?

3. Visiteu el web lamamigrant.org i trieu una o dues històries de migració que xoquin amb les idees preconcebudes que teníeu sobre la migració al Mediterrani (o en contra de la percepció que en té la gent del vostre entorn i/o el públic en general, sobre el tema). A continuació, descriuiu quins elements de les històries difereixen de les idees que té la gent del vostre entorn i reflexiona entorn a què se'n pot aprendre.

QUÈ POTS FER-HI TU?

— **Reconèixer la migració com a dret i no com un delicte.** Acceptar la migració com quelcom inherent a la humanitat, tant en general com al Mediterrani en particular. Empatitzar i conèixer les persones migrants a la vostra ciutat i barri. Pregunteu-los què els va fer abandonar els seus països d'origen i què els va fer acabar a la seva destinació (que pot ser diferent de la destinació prevista d'entrada). Interesseu-vos per les seves aspiracions i històries (la pàgina web lamamigrant.org conté centenars d'històries migratòries). Les històries de migració sovint són úniques, i molt més complexes del que tendeixen a retratar els mapes simplificats dels fluxos migratoris. Obteniu informació sobre la història migratòria de les persones de la ciutat o el país on viu, com ara la de la migració forçada de membres de la ciutadania catalana entre 1939 i 1975, i l'emigració més recent de la joventut espanyola a causa de les crisis financeres recents.

— **Informe-vos i eixampleu els vostres coneixements entorn de la migració i compartiu-los amb les persones que us envolten.** Penseu i escriviu sobre la migració en les vostres pròpies paraules. Contribuiu a canviar els punts de vista i els discursos que condicionen la manera com tant vosaltres com d'altres persones veuen la migració al Mediterrani. Actualment es pot accedir a tot tipus d'informació per tal d'entendre i parlar dels fenòmens que tenen a veure amb la migració. Les dades estadístiques i l'evidència empírica són especialment importants per debatre sobre un tema marcat per la controvèrsia i sovint pels prejudicis. Busqueu cursos i activitats, com ara els organitzats per la [Creu Roja](#) sobre el tema dels drets humans, o els que formen part de l'[agenda de Justícia Global](#) de Lafede.cat. Apunteu-vos a seminaris i participeu en espais que promoguin la reflexió crítica sobre el tema, com ara l'[IEMed](#), «[Aula mediterrània](#)», i el [Festival Cine Migrante](#). Participar en tallers com els que ofereix [Entreterres \(SCI\)](#). El més important és conèixer les persones migrants i els seus espais a la vostra ciutat, i participar en les activitats que promouen, com ara les de l'[Espacio del Inmigrante de Barcelona](#).

— **Combatre les notícies falses i les idees errònies sobre la migració, així com els estereotips entorn de les persones migrants, promoguts pels mitjans de comunicació, els partits polítics i la societat en general.**

Els discursos negatius i les idees errònies sobre la migració són abundants i estan molt esteses. En incitar la por i l'odi, aquests discursos promouen el racisme, la xenofòbia i la islamofòbia entre la ciutadania,

que són fenòmens que, lluny de ser «paraules innocents», tenen un impacte directe en la vida de les persones migrants, refugiades i les seves famílies.

Seguiu el treball de [Maldita Migración](#) per obtenir informació i deconstruir les últimes notícies (falses) sobre migració. A més de proporcionar informació detallada sobre per què determinades notícies són falses, aquestes organitzacions s'esforcen a proporcionar dades alternatives i verificades sobre el problema. També ofereixen un espai en el qual el públic pot enviar els seus propis dubtes sobre el tema de la migració i fer que comprovin els propis fets.

Animeu els mitjans de comunicació a no reproduir estereotips i notícies falses sobre la migració en els seus articles i titulars. El treball realitzat per l'[Observatorio Islamofobia](#) és especialment important en aquest sentit. Fins i tot han dedicat un espai específic al seu web per denunciar [notícies islamòfobes](#).

De vegades, les idees errònies també poden provenir d'enquestes i altres tipus de dades que s'extrapolen o s'interpreten incorrectament. És el que passa, per exemple, en el cas de les enquestes que semblen suggerir que la majoria de persones adultes de l'Àfrica volen emigrar a Europa. Les estadístiques, però, demostren que només un petit nombre d'individus acaben emigrant, i d'aquests, ben pocs fan d'Europa el seu destí final (Fargues i Rango, 2020). No obstant això, les enquestes fetes de manera aïllada poden generar por a la migració massiva.

Finalment, lluiteu contra els estereotips dins de les vostres comunitats, famílies i grups d'iguals. No cal·leu davant les actituds racistes, xenòfobes o islamòfobes! [La Xarxa Antirumors de Barcelona](#) proporciona nombroses [activitats i manuals temàtics](#) que poden servir per combatre i deconstruir rumors i estereotips sobre la diversitat cultural a la ciutat.

— **Doneu suport a les persones refugiades i sol·licitants d'asil a les vostres ciutats.** Podeu posar-hi el vostre granet de sorra compartint informació sobre els drets de les persones refugiades i migrants i/o ajudant-los i donant-los suport per fer front a la burocràcia, i a la seva vida social. A [Barcelona Ciutat Refugi](#) i [Asil.cat](#), podeu trobar informació sobre els drets de les persones refugiades i com oferir-los ajuda a la ciutat de Barcelona. Igualment, podeu fer voluntariat a través de la [Federació Catalana de Voluntariat Social](#), que té [aquest formulari](#) per qui estigui interessat a unir-s'hi. També hi ha diversos recursos i materials de sensibilització disponibles a l'[Espai Ciutadà](#), el web de Barcelona Ciutat Refugi, i la [Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat \(CCAR\)](#), [sobre els drets](#) de les persones refugiades i sol·licitants d'asil.

— **Uniu-vos a campanyes internacionals i exigim un canvi polític.**

Uniu-vos i suma la teva veu en campanyes internacionals com ara Defund FRONTEX ([Defund Frontex: Creem un programa europeu de recerca i rescat](#)), que compta amb el suport i l'impuls de diverses organitzacions de recerca i rescat que operen al Mediterrani, com ara Sea Watch i Open Arms.

Participeu en organitzacions i plataformes que lluiten contra les polítiques migratòries europees que no respecten els drets humans, amenacen la vida i el benestar de les persones migrants i vulneren els acords internacionals signats pels estats membres. Suma't a campanyes i accions com ara les promogudes per l'organització [Stop Mare Mortum](#) i [Statewatch](#).

Exigiu que les autoritats locals, nacionals i europees ofereixin [rutes legals i segures per migrar, escriviu](#) a qui us representa al Parlament o al govern, i presteu atenció als discursos i posicions polítiques dels partits entorn d'aquest tema abans de votar.

Exigiu polítiques que es basin en proves, i dades precises sobre migració. Atès que les dades sobre les tendències migratòries al Mediterrani són encara limitades, exigiu i doneu suport als esforços dels organismes públics i de la societat civil per millorar la recollida, anàlisi i difusió de dades, especialment a aquells que tenen en compte i es prenen seriosament les perspectives de les persones migrants i dels països d'origen i trànsit. A més, doneu suport i demaneu més esforços per controlar les polítiques migratòries i els impactes que tenen sobre la vida de les persones migrants i les seves comunitats d'origen.

BIBLIOGRAFIA

ARAGALL, X. (2018). *La migració a la Mediterrània. Situació, context i evolució*. Anuari Mediterrani 2019 de l'IEMed.

AKKERMAN, M. (2018). *Expanding the Fortress. The policies, the profiteers and the people shaped by EU's border externalisation programme*. Amsterdam: Transnational Institute and Stop Wapenhande.

BIGO, D. (2000). «When Two Become One. Internal and External Securitisations in Europe», a kelstrup, Morten, i williams, Michael C., (dirs.). *International Relations Theory and the Politics of European Integration. Power, Security and Community*. Londres-Nova York: Routledge, pàg. 171-203.

BOSWELL, C. (2003). «The external dimension of EU immigration and asylum policy», a *International Affairs*. 79(3), pàg. 619-638.

BROCHMANN, G. (2004). «The current traps of European Immigration Policies», a *Willy Brandt Series of Working Papers in International Migration and Ethnic Relations*. 1/03. Malmö: Universitat de Malmö.

BUZAN, B. (1991). *People, States and Fear: an Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*. Boulder, Colorado, Lynne Rienner Publishers.

CASAS-CORTES, M., COBARRUBIAS, S. i PICKLES, J. (2014). «Good neighbours make good fences»: Seahorse operations, border externalization and extra-territoriality» a *European Urban and Regional Studies*. 23(3), pàg. 231-251. DOI: 10.1177/0969776414541136.

CHMIELEWSKA, A., DICUONZO, V., DRAGOUNI, O., KULESA, A. i SIDŁOM K. (2021). «Territorial impact of migration on frontline regions and cities on the EU shores of the Mediterranean, European Commission of Regions, European Union».

ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH CENTRE (2017). «Dynamics of migration across the Mediterranean. Mediterranean Migration Research Programme».

CONSELL EUROPEU. (2021). «Infographic - Migration flows: Eastern, Central and Western routes».

CONSELL EUROPEU. (2021). «Yearly irregular arrivals and fatalities».

FARGUES, P. i DI BARTOLOMEO, A. (2015). *Drowned Europe. Policy Brief*. Migration Policy Centre, EUI.

FARGUES, P. i RANGO, M. (eds.) (2020). *Migration in West and North Africa and across the Mediterranean: trends, risks, development and governance*, International Organisation for Migration.

FLAHAUX, M. i DE HAAS, H. (2014). *African Migration: Exploring the role of development and states*. International Migration Institute. Universitat d'Oxford, Paper 105.

FERRER-GALLARDO, XF i VAN HOUTUM, H. (2014). «The deadly EU border control», a ACME: An International E-Journal for Critical Geographies. 13(2), pàg. 295-304.

FRONTEX (2021). 2021- «Migratory routes».

GABRIELLI, L. (2011). «European immigration policies outside the Union: An impact analysis on migration dynamics in North African transit areas», a STREIFF-FÉNART, J. i SEGATTI, A. (eds.) (2011). *The challenge of the threshold: border closures and migration movements in Africa*. Lanham, Maryland: Lexington Books. ISBN: 978-0-7391-6510-2.

GARCÉS-MASCAREÑAS, B. (2020). «Cuatro años del acuerdo UE-Turquía», a *CIDOB Opinió*n, 617, Marzo.

GAMMELTOFT-HANSEN, TG (2006). *Outsourcing migration management: EU, Power and the External dimension of asylum and immigration policy*. DIIS Working Paper. Copenhagen: Danish Institute for International Studies.

GUIRAUDON, V. (2001). «De-nationalizing control: analyzing state responses to constraints on migration control». A: GUIRAUDON, V. i JOPPKE, C. (eds.) (2001). *Controlling a New Migration World*. London: Routledge.

INTERNATIONAL INSTITUTE FOR NONVIOLENT ACTION (2019). «Comunicat per la criminalització de les ONGs d'ajuda humanitària i defensa dels drets humans a la Mediterrània».

OIM (2020b). «World Migration Report».

LAVENEX, S. (2006). «Shifting up and out: The foreign policy of European immigration control», a *West European Politics*, 29 (2), pàg. 329-350. DOI: 10.1080/01402380500512684.

MÉDICINS SANS FRONTIÈRES (MSF) (2021). «Mediterranean Migration in Depth».

MIGRATION DATA PORTAL (2021). «Dades de migració al nord d'Àfrica».

MISSING MIGRANTS PROJECT (2021).

OXFAM INTERMÓN (2018). *Origen, tránsito y devolución. Las personas refugiadas y la crisis política de la UE*. Documento de discusión.

PACE, R. (2016). *Migration in the Mediterranean: Origins and Characteristics*. Anuari Mediterrani 2016 de l'IEMed.

puig, O. (2021). «África no ansía Europa: redefinir las narrativas sobre migración», *CIDOB Opinión*, 672, Junio.

TRAUNER, F. (2011). «The internal and external security nexus: more coherence under Lisbon?», a *EU Institute for Security Studies*. Número 89.

TRAUNER, F. i STEPHANIE D. (2013). «The Impact of EU Migration Policies on African Countries: The Case of Mali», a *International Migration*, 51 (4), pàg. 20–32.

STOCK, I. et al. (2019). «Externalization at work: responses to migration policies from the Global South», a *Comparative Migration Studies*. 7 (48), DOI: 10.1186/s40878-019-0157-z.

YILDIZ, A. G. (2016). *The European Union's Immigration Policy: Managing Migration in Turkey and Morocco*. London: Palgrave Macmillan. DOI: 10.1057/978-1-137-58699-5.

ZAPATA-BARRERO, R. (2013). «La dimensión exterior de las políticas migratorias en el área Mediterránea: premisas para un debate normativo», a *Revista del Instituto Español de Estudios Estratégicos*, (2), p. 1–37.

 ALTRES RECURSOS D'INTERÈS

[The Migration data portal](#)

[International Organization of Migration \(Spain\)](#)

[ONG Stop Mare Mortum](#)

[Comisión Española de Ayuda a los Refugiados \(CEAR\)](#)

[Centre Delàs d'Estudis per la Pau](#)

[Informe «Expanding the fortress: The policies, the profiteers and the people shaped by EU's border externalisation programme»](#)

[Maldita Migración](#)

[Per seguir els resultats de la investigació](#)

Per obtenir informació relativa a les morts de migrants i els abusos dels drets al Mediterrani:

[Missing migrants project](#)

[Per seguir els fluxos](#)

[ONG Caminando Fronteras. Twitter: @walkingborders](#)

[NGO Alarmphone. Twitter: @alarm_phone](#)

[NGO Euromed Rights. Twitter: @EuroMedRights](#)

[Compte de Twitter de l'activista i defensora dels drets humans @HelenaMaleno](#)

